

VIERING VAN DE ZONDAG
IN DE MARANATHAKERK
zondag 27 oktober 2019
20^e zondag na Pinksteren – in de herfst

In de zomer heb ik een kleine prekenserie gehouden bij het bijbelboek Prediker.

In september is een serie gespreksavonden gestart bij dit bijbelboek.

De hoofdstukken die we daar bespreken komen ook weer terug in een kerkdienst.

Vandaag een gedeelte uit Prediker 4:

*Prediker, die geen genoegen neemt met makkelijke antwoorden,
niet achteroverleunt in een gemakzuchtig geloven,
maar blijft zoeken, vragen stelt, wat houdt het, wat is waar, wat is echt,
wat is eerlijk, waarop kunnen we bouwen?*

In de intro van het boek heeft Prediker al zijn refrein neergezet: lucht en leegte is het, alles is leegte.

Ook in het vierde hoofdstuk horen we de Prediker verzuchten dat

zoveel van wat wij doen en najagen niet meer is dan het najagen van wind.

*Maar ook blijft hij zoeken naar wat er wel toe doet, wat het leven kleur geeft, de moeite waard maakt
om te leven. Wij volgen Prediker op zijn zoektocht!*

LEZING: Prediker 4: 1 t/m 12

LIED 720 (lied bij Prediker)

LEZING: Lukas 12: 13 t/m 21

PREEK

Lieve mensen, gemeente van Jezus Christus,

ik heb het niet geturfd,
maar durf wel te zeggen dat ik meerdere
trouwdiensten meegemaakt en ook geleid heb,
waarin Prediker 4 de trouwtekst was.

En dat is niet zo gek,
want Prediker zegt mooie dingen
over samen door het leven gaan,
zo zegt hij het:
als je samen bent, en je valt,
dan kan de één de ander overeind helpen – doen opstaan...
Als je samen bent, kun je je aan elkaar warmen...
En dat is mooi, bij alle kou en kilte die er
in het leven kan zijn.
Als je samen bent, kun je sterker staan,
samen werken loont.
En je kunt elkaar te hulp komen,
waarschuwen, verdedigen, bijstaan in moeilijke tijden.
Je staat er niet alleen voor.

Maar het is wel goed om,
hoe mooi ook, en hoe goed ook toepasbaar,
te bedenken dat Prediker zelf deze tekst
natuurlijk niet schreef voor trouwparen
en dit lied over samen niet speciaal voor trouwdiensten componeerde.

Prediker is een zoeker:
hij zoekt naar wat van waarde is
voor leven en samenleven
in het algemeen.
Hij kijkt naar mensen in
alle mogelijke omstandigheden en in alle
mogelijke relaties en
verbindingen.
En wat maakt dan het leven goed?
Wat helpt ons, wat houdt ons overeind?
Wat maakt het leven waardevol?
Wat maakt dat het
te doen is?
(...)

In het begin van de tekst
van vandaag
valt het herhaalde woordje zien op,
Prediker is een ziener zou je kunnen zeggen,
een om zich heen kijker, hij ziet en ziet en ziet,
hij ziet scherp wat gaande is, wat er in de wereld gebeurt,
en hij benoemt het, zegt het hardop.
Ik zag...
Ik heb gezien...
Ik zag...

En wat ziet hij dan?
Tranen...
Tranen van de verdrukten,
van de onderdrukten...
En voor hen was er geen trooster.
Er is niemand die hen troost.
En nog eens zegt hij het:
voor hen was er geen trooster.
39 doden in een vrachtwagen in Engeland,
38 volwassenen, 1 tiener,
en er was voor hen geen trooster.
Het lijkt wel een kyriegebed, een smeekgebed,
wat Prediker hier zegt, wat hij hier zingt,
zoals wij dat doen ook
aan het begin van onze kerkdienst.
Syriërs, Koerden,
en er was voor hen geen trooster.
Vul maar in wat jij zag deze week op het journaal, wat u las in de krant,
leed te groot voor woorden, je zou het de Eeuwige in het gezicht willen roepen -
en er was voor hen geen trooster.
Prediker lucht zijn hart,
schreeuwt het uit,
en zegt zelfs dat wie nog niet geboren zijn het beste af zijn,
omdat zij, anders dan de levenden en anders dan wie geleefd hebben,
nog niet het kwaad op aarde gezien hebben.
Zo groot is dat kwaad, niet om aan te zien.
En toch noemt hij het, kijkt hij om zich heen, kijkt hij niet weg.
Moedig.

En wat ziet hij nog meer?
Oude woorden klinken dan in onze vertaling.
Hij ziet afgunst, naijver,
als grote drijfveer in het handelen van mensen:
mensen die meer willen zijn, belangrijker, groter, altijd maar hoger,
meer willen hebben, steeds meer,
beter willen zijn, jagen op successen, willen scoren, zich profileren,
gaan voor zichzelf, voor eigen naam,
ten koste van anderen, ten koste van de aarde,
gekonkel ziet hij, men zit elkaar dwars...

Prediker ziet hoe mensen meer ik willen zijn dan wij.
Najagen van wind noemt hij dat. Dit is niet wat opbouwt.
Het vervliegt.
Het houdt niet.
Het helpt niet.
Lucht is het.
Leegte.

En dan maakt hij even
een speelse stap in zijn denken, een tussensprong:
is het dan beter om niets te doen, met de armen over elkaar te gaan zitten?
Nee, dat is ook de weg niet,
al is een handvol rust wel een groot goed,
beter dan beide handen vol
zwoegen.

Regelmatig komt er zo'n spreekwoordachtige zin voorbij:
beter één hand gevuld met rust dan twee handen vol met gezwoeg.
Het is zo'n tekst die je op een tegeltje kunt zetten.
Om in huis op te hangen en er regelmatig
aan herinnerd te worden.
Enige rust is goed,
het zoeken van een balans.
Maar helemaal met de armen over elkaar gaan zitten,
dat is voor Prediker niet de oplossing.
Eerder ziet hij als weg dat we de handen ineen slaan.
Dat we van ik WIJ worden.

Want weer ZIET Prediker,
ziet hij om zich heen, ziet hij een eenling,
zonder tweede erbij,
en er komt geen eind aan het zwoegen,
geen tijd om waar dan ook van te genieten,
het gaat altijd maar door.

Die eenling doet denken aan de eenling in het evangelie naar Lukas,
in de gelijkenis die Jezus vertelt,
over een rijk man met landerijen die veel opbrachten.
Een kinderbijbel vertelt het met de nodige spot:
bij niemand groeit het koren zo goed als bij hem,
en bij niemand wordt de mais zo hoog als bij hem,
hij heeft zoveel koren dat het niet in zijn schuur past,

geweldig, fantastisch,
wat is hij toch goed,
en dus bouwt hij een grotere schuur,
en ook die is niet groot genoeg,
en dus bouwt hij een grotere schuur,
en ook die is niet groot genoeg,
en dus bouwt hij een grotere schuur,
enzovoorts enzovoorts.
Zoals Prediker het zegt:
zijn oog wordt niet verzadigd van rijkdom.

En midden in de nacht gaat hij onverwachts dood.

Voor wie heeft hij zo gezwoegd?

Prediker tekent zo'n mens
als een eenling zonder tweede.
Meer specifiek zegt hij het zo: een mens zonder zoon en zonder broer.
Je zou dat ook als een soort van beeldspraak
kunnen lezen.
Hij heeft geen zoon in de zin van: niemand voor ogen voor wie hij het doet...
En geen broer heeft hij in de zin van: niemand met wie je het werk doet,
met wie je het werk deelt, verdeelt, met wie je kunt overleggen, die je helpt,
die naast je staat, die jou ook eens bevraagt, een spiegel voorhoudt,
een metgezel noemt Prediker dat even verderop, waar
in het Hebreeuws dan gabber staat.

Prediker stelt levensvragen:
voor wie ben jij van betekenis?
En wie is van betekenis voor jou?
Vragen om op door te praten
met elkaar.

En ook wil hij mensen van hun eilandje halen.
En geeft hij een waarheid als een koe:
in je eentje red je het niet.
Ik had vroeger een ansichtkaart waarop een afbeelding stond
van een muur met daarop witgekalkte woorden.
Jezus redt stond erop.
Een ander, te zien aan het andere lettertype, had eraan toegevoegd, 'het niet'.
Twijfelend of cynisch wie zal het zeggen.
Jezus redt het niet.
En een derde had er van gemaakt, wijs en heilzaam:
Jezus redt het niet alleen.
En zo werd het ineens
een appèl.

Bij de gespreksavond werd hier de naam van Greta Thunberg genoemd,
die jonge zieneres,
ze weet **voor** wie ze het doet,
voor de aarde, voor mensen van nu en toekomst,
voor al wat leeft, in alle diversiteit,
maar ze kan het niet alleen,

ze heeft anderen nodig, tweeden,
die *met* haar meedenken, die met haar meedoen,
want in haar eentje redt ze het niet.

Je zou dan ook kunnen zeggen dat de tekst van Prediker
een oproep is om een tweede te zijn,
een appèl om aan te sluiten bij die oproep van die ene,
van zo'n ziener, van zo'n eersteling.
Een appèl –
om metgezel te worden.

En dan eindigt Prediker weer met een soort van spreekwoord:
een drievoudig snoer
zal niet snel gebroken worden,
een drievoudig snoer, een koord uit drie strengen gevlochten,
wordt niet spoedig verbroken.
Een beeld van kracht, van sterkte.

Drie-voudig..
Maar wie is die derde?
Waar komt die derde ineens vandaan?

In trouwdiensten wordt nog wel eens gezegd dat Góð die derde is,
zoals in het verhaal van de Emmaüsgangers die Ene meegaat met die twee onderweg.
Mooie gedachte,
maar tot nu toe ging het in onze tekst helemaal niet over God,
dus is het hier niet een meteen voor
de hand liggende uitleg.
Prediker is zuinig, voorzichtig met dat woordje *god*.

Het lijkt er eerder op dat Prediker ons uitnodigt om dóór te tellen,
uitnodigt om de kring altijd weer wijder te maken.
Hij houdt niet op bij twee,
maar telt door:
1 2 3.
Zoals Jezus doortelt als hij leerlingen zoekt
1 2 3 -
en telt tot 12.
Zoals op de eerste Pinksterdag geteld wordt en men tot 3000 komt.
Telkens getallen van volheid, openheid en volheid.

De boom wordt hoe langer hoe dikker,
hoe sterker,
zoek bondgenoten,
kijk breder, kijk om je heen,
werk samen.

Wij zijn niet geroepen op ons eilandje te blijven,
in de geslotenheid.
1, 2, 3 en meer –
zo'n streng wordt niet snel verbroken...

(...)

Prediker *ziet* om zich heen.
Ziet wat gebeurt, altijd weer,
onrecht, onderdrukking, mensen die andere mensen
geen ruimte gunnen,
mensonwaardig.

Prediker *ziet* om zich heen,
en ziet en ziet
wat óók gebeurt en altijd weer gebeuren kan:
mensen die hun hart openen,
voor een ander,
voor een derde, iemand die zomaar
op je weg komt,
voor wie anders is,
voor al wat leeft.
Hij ziet ook eerlijkheid en trouw,
delen van brood, delen van vreugde.

Hij *ziet* het gedoe en het gekonkel,
maar hij *ziet* ook altijd weer tekenen van hoop,
1 2 3...

Blijven tellen dus!

Halleluja.
Amen.